

ПРОТОКОЛ № 3

засідання бюро з забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності біолого-екологічного факультету

від 16.12.2020

ПРИСУТНІ:

доц. Кириченко С.В. (голова Бюро), доц. Шарамок Т.С., доц. Шульман М.В., доц. Яковенко В.М., доц. Дрегваль О. А., доц. Кофан І.М., доц. Скорик О.Д., аспірантка Курченко В.О., студентка гр. БЕ-18-1 Мацюк В.О., студентка гр.ББ-19м-1 Дреус А.А., студентка гр. БП-18-1 Чокаль Н.С., студентка гр.БХ-19м-1 Галінська А.М., студентка гр.БН-20м-1 Зайченко К.М., студент гр.БХ-20м-1 Мурдасов Є.В., студентка гр. БЕ-20м-1 Діканова О.В.

Запрошені: декан факультету, професор Севериновська О.В., завідувач кафедри зоології та екології, професор Пахомов О.Є.

СЛУХАЛИ:

про аналіз анкетування з оцінювання здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового рівня) спеціальності 091 Біологія та 101 Екологія; про зміни в ОПШ "Біотехнології та біоінженерія" спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія за першим (бакалаврським) рівнем.

ВИСТУПИЛИ:

Доц. Кириченко С.В. оголосила підсумки аналізу результатів анкетування здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальностями біолого-екологічного факультету: 091 Біологія та 101 Екологія та запросила доповісти про результати опитування.

Проф. Севериновська О.В. доповіла про підсумки анкетування здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії **спеціальності 091 Біологія (ОНП «Біологія»)** за 2016-2020 н.р. Вона повідомила, що згідно стандартів та рекомендацій забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти студенти є ключовими стейкхолдерами внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. З метою реалізації принципу «студентоцентрованого навчання» та захисту базових інтересів студентства на отримання якісної освіти запроваджено опитування здобувачів вищої освіти. Тому важливим показником є активність студентів в анкетуванні, яка серед аспірантів біолого-екологічного факультету склала 100%.

За результатами анкети “Викладач очима студентів” представлені узагальнені дані щодо рейтингу викладачів за 2016-2020 р. Всі респонденти відмітили, що викладачі характеризуються високим рівнем професіоналізму, вміло формують інтерес до дисципліни, організовані та об’єктивні в оцінці здобувачів вищої освіти. Діапазон значень показника узагальненої оцінки якості викладання дисциплін коливався в межах 42,5 — 50,0 балів. Найкращими дисциплінами за результатами опитування аспірантів є “Іноземна мова”, “Елективний курс сучасної біології”, “Основи глікобіології” та “Системний аналіз в біології”. Слід зазначити, що у 2019-2020 н.р. рейтинг дисципліни “Іноземна мова” знизився, а дисципліни “Філософія та наукова етика” навпаки підвищився до 50 балів.

Аналіз оцінки якості організації освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін відображає ступінь реалізації основних аспектів якості викладання дисциплін. Здобувачі вищої освіти високо оцінили якість освітньої діяльності при викладанні майже всіх навчальних дисциплін. Середній бал за параметрами опитування коливався від 4,4 - за проведення занять із використанням мультимедійного проектору /інтерактивної дошки/ роздаткового матеріалу; застосування

інтерактивних форм проведення занять до 5,0. Здобувачі вищої освіти зазначили у відповідях, що майже завжди викладачі повністю презентували дисципліну на початку занять, ознайомили із системою та критеріями оцінювання та чітко їх дотримувалися; зрозуміло пояснювали матеріал, коментували складні моменти, виділяли головне у темі; вільно, змістовно та зрозуміло відповідали на питання студентів, наводили приклади із практики; пояснювали важливість вивчення даної дисципліни для майбутньої професії; поважно та коректно ставилися до всіх студентів.

Зі здобувачами вищої було проведено анкетування здобувачів вищої освіти щодо академічної доброчесності. Тестування показало, що усі здобувачі повністю усвідомлюють основні аспекти академічної доброчесності та розуміють необхідність її дотримання у навчальному та науковому процесі.

Аспірантка Курченко В.О. повідомила про анкетування аспірантів спеціальності 091 Біологія щодо якості освітньо-наукової програми Біологія. Вона зазначила, що було опитано 12 респондентів денної та заочної форм навчання.

Серед критеріїв Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара найвищу оцінку отримали такі, як професорсько-викладацький склад (4,9) якість освітніх послуг (4,8) та зміст навчальних програм (4,7). Найнижчі оцінки отримали матеріально-технічна база закладу (3,4) та система управління закладом (3,8).

На думку аспірантів найбільший вплив на ефективність професійної діяльності фахівця та його кар'єрне зростання мають такі чинники: вміння логічно мислити, робити правильні висновки; здатність пристосовуватись до нових ситуацій; вміння розв'язувати проблеми; націленість на кінцевий результат та здатність ефективно представляти себе й результати своєї праці.

У цілому актуальність освітньо-наукової програми «Біологія» у світі найновіших досліджень та сучасного ринку праці була визнана досить високою (4,17).

Щодо оцінки рівня набутих здобувачами програмних компетентностей у результаті навчання на програмі серед найбільш успішних були вказані здобуття глибоких знань зі спеціальності «Біологія» (4,9); набуття універсальних навичок дослідника (4,8); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (4,8); вміння виявляти, ставити та вирішувати комплексні проблеми (4,7); здатність планувати і управляти часом (4,7).

Серед програмних результатів, набутих здобувачами під час навчання на програмі, найбільш високо були оцінені наступні: вміння виконувати індивідуальні та самостійні завдання (4,9); діяти згідно вимог чинного законодавства України (4,9); застосовувати міждисциплінарні системні підходи для вирішення сучасних і прикладних задач біології (4,8); знати традиційні та сучасні проблеми науки та основи філософсько-методологічного аналізу (4,7); знати принципи науково-дослідної роботи, вміння визначати наукову проблему (4,7); вміння підготувати та опублікувати наукову статтю (4,7).

Щодо загальної якісної оцінки викладання дисциплін циклів загальнонаукової та професійної підготовки за ОНП «Біологія», то на усі питання переважна більшість опитуваних надала позитивні відповіді. Більшість здобувачів вищої освіти зазначили, що викладачі чітко формулюють цілі та план навчальної роботи; застосовані методи, способи та форми викладання доцільні та ефективні; викладачі мають свій індивідуальний стиль викладання; достатньо заплановано часу для виконання завдань для самостійної роботи. Більшість аспірантів хотіли б і надалі зустрічатися з певним викладачем, наприклад при читанні інших курсів.

Здобувачами вищої освіти високо оцінені викладання обов'язкових та вибіркового навчальних дисциплін (4,9 — 4,3). Деякі респонденти вважають, що недостатньо часу приділяється лабораторним (практичним) заняттям при проведенні вибіркового дисциплін.

В цілому аспіранти задоволені організацією навчального процесу. Більшість з них вважають, що добре налагоджена науково-дослідна робота; позитивним є індивідуальний підхід викладача до кожного студента; форми, методи навчання та своєчасна і доступна інформація. При цьому респонденти вважають, що матеріально-технічна база недостатня для проведення лабораторних занять, окремі здобувачі незадоволені станом навчальних аудиторій та роботою і інформативністю сайту ДНУ.

Більшість аспірантів вважають оцінювання знань в університеті об'єктивним (4,36), ОНП відповідає їх очікуванням (4,09), програмні результати відповідають цілям програми (4,18), високий рівень академічної доброчесності в університеті (4,0), політика університету спрямована на забезпечення якісної освіти (4,18).

Під час опитування здобувачі вищої освіти надали коментарі щодо компетентностей та результатів навчання : “Запроваджувати більше новітніх технологій навчання”, “Збільшити терміни викладацької практики”, пропозиції для покращення якості освіти в ДНУ: “Оновити всі старі посібники для навчання” та побажання “Проходити стажування в інститутах України та за кордоном”.

Проф. Пахомов О.Є. доповів про підсумки анкетування здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 101 Екологія (ОНП «Екологія») за 2016-2020 р.

Він наголосив, що для отримання загальної оцінки всього навчального процесу протягом 4 років навчання за освітньо-науковою

програмою «Екологія» були опитані здобувачі вищої освіти ступеня доктор філософії за спеціальністю 101 «Екологія», які навчаються на 1-4 курсах аспірантури. Здобувачі висловили думку стосовно усіх викладачів, які проводили заняття протягом цього періоду, а також щодо загального враження від навчання та матеріально-технічного забезпечення університету.

Майже всі здобувачі на відмінно оцінили враження від навчання в аспірантурі (лише одна оцінка добре); 100 % показали, що їм забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії; 100 % задоволені рівнем викладання дисциплін за ОНП; 100 % високо оцінили власну участь у роботі кафедр, до яких зараховані; 100 % задоволені компетентністю керівників дисертацій; половина опитаних вважає рівень наукового обладнання в університеті добрим, половина - задовільним; 90 % добре оцінили умови організації праці та оснащення робочих місць в ДНУ, інші - задовільно; 90 % добре оцінили рівень доступності матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання наукових досліджень, інші - задовільно.

За результатами анкетування викладачі кафедри зоології та екології і кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології, які викладають дисципліни професійного напрямку, отримали достатньо високі бали. Найвищі показники у професора кафедри зоології та екології Кунах О.М. (49,5 балів), професора кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології Цветкової Н.М. (48 балів) та професора кафедри зоології та екології Жукова О.В (47,7 балів). Найнижчі показники у доцента кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології Масюка О.М. (34 бали).

Найкращими предметами, які читалися здобувачам протягом 4 років навчання, визнані дисципліни циклу професійної підготовки «Системний аналіз у популяційній екології» (50 балів) – проф. Кунах О.М., «Актуальні напрями екологічних досліджень» (48,3 бали) – проф.

Жуков О.В., «Природні ресурси екосистем степової зони» (46,7 балів) - доц. Лісовець О.І.

Доповідач зазначив, що слід звернути увагу на окремі особливості проведення занять, які були відзначені здобувачами. Найбільш позитивними рисами проведення занять викладачами є: дотримання розкладу занять, пунктуальність (середня оцінка 4,75), вільне володіння матеріалом предмету (4,77), забезпечення навчальними та методичними матеріалами (4,65), уміння підтримувати контакт з аудиторією (4,64). Найменші оцінки отримав такий параметр, як застосування мультимедійних засобів проведення занять (4,3). Таким чином, слід приділити особливої уваги саме цьому аспекту для підвищення якості навчального процесу.

Загалом переважна більшість текстових відгуків здобувачів має абсолютно позитивний характер, але є також зауваження по відношенню до одного викладача щодо його організованості та пунктуальності, доброзичливості, поваги й тактовності, а також рівня об'єктивності в оцінці знань. На що слід звернути особливу увагу.

Дисципліни циклу загальнонаукової підготовки отримали наступні бали: Філософія та наукова етика – 41,6, Іноземна мова – 40,4, Методологія та організація наукового дослідження – 44,8. Здобувачі робили зауваження щодо культури викладання державною мовою, а також уміння підтримувати контакт з аудиторією та створювати сприятливу атмосферу. Також не завжди були задоволені обсягом застосування інноваційних технологій в освітньому процесі та рівнем об'єктивності викладача у оцінюванні знань. Вважаємо, що у навчальному процесі здобувачів ступеня доктор філософії особливо важливим являється забезпечення високого рівня викладання іноземної мови.

Також здобувачів було опитано щодо усвідомлення ними поняття «академічної доброчесності» та дотримання вимог доброчесності у

навчальній та науковій діяльності. Тестування показало, що усі здобувачі (100 % оброблених анкет) повністю усвідомлюють основні аспекти академічної доброчесності та розуміють необхідність її дотримання.

Доц. Шульман М.В. доповіла про анкетування здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 101 «Екологія», що проводилось відносно дисциплін, які викладались у II семестрі 2019-2020 н.р. викладачами кафедри зоології та екології професорами Пахомовим О.Є та Кунах О.М. За результатами анкетування викладачі отримали наступні бали – проф. Пахомов О.Є. 45,2, проф. Кунах О.М. 49 балів. Найкращими предметами, які читалися викладачами кафедри зоології та екології, виявилися Актуальні напрями екологічних досліджень (48,5), Роль тварин у біогеоценозах (49,0), які викладав проф. Пахомов О.Є., та Викладацька практика (49,0), яку викладала проф. Кунах О.М.

Загальний середній бал предметів, які читалися здобувачам ступеня доктор філософії складає 46,1. Найвищі показники окремих параметрів занять мають: вільне володіння матеріалом (середня оцінка 5,0), підтримка контакту з аудиторією, відповіді на питання (4,5), дотримання розкладу занять, пунктуальність (5,0). поважливе ставлення до здобувачів, створення доброзичливої атмосфери (4,75), вільне володіння державною мовою (4,88) та забезпечення занять навчальними та методичними матеріалами (4,75). Найнижчі показники мають: використання інтерактивних форм проведення занять (4,25) та використання мультимедійних засобів викладання (3,63).

Здобувачі відзначили цікавість практичних занять та змістовність лекцій професора Кунах О.М., а також зауважили, що у стилі проведення занять професором Пахомовим О.Є. не бачать необхідності щось змінювати. Жодних негативних коментарів висловлено не було.

Доц. Яковенко В.М. повідомив про анкетування аспірантів спеціальності 101 Екологія щодо якості освітньо-наукової програми «Екологія». Він зазначив, що анкетування проводилось у вересні 2020 р. серед здобувачів ступеня доктор філософії, які закінчували навчання на 1 – 4 курсах аспірантури, як денної, так і заочної форми навчання. Було опрацьовано 9 анкет.

Серед критеріїв Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара найвищу оцінку отримали такі, як професорсько-викладацький склад (4,8) якість освітніх послуг (4,7) та зміст навчальних програм (4,8). Досить високо було оцінено також ділову репутацію та імідж університету (4,4). Найнижчі оцінки отримали матеріально-технічна база закладу (4,0) та використання новітніх, інтерактивних методів навчання в університеті (3,8).

У цілому актуальність освітньо-наукової програми «Екологія» у світлі останніх тенденцій та розробок у галузі була визнана досить високою (4,7).

Щодо оцінки рівня набутих здобувачами програмних компетентностей у результаті навчання на програмі серед найбільш успішних були вказані здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (4,9); здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (4,8); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (4,8); вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (4,7); здатність працювати в міжнародному контексті (4,7); здатність працювати автономно (4,8); здатність до формування системного наукового світогляду сучасного природознавства, професійної етики та загальнокультурного світогляду (4,7). Також досить високі оцінки отримали такі набуті компетентності, як здатність проводити дослідження на відповідному рівні (4,4); здатність розробляти та управляти проектами (4,6); здатність до засвоєння концепцій,

теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань у сфері екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування (4,6); здатність доносити до слухачів сучасні знання та наукові результати власних досліджень, у тому числі в рамках науково-педагогічної діяльності в галузі природничих наук (4,6); здатність до інтелектуальної творчої діяльності, спрямованої на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування в галузі екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування (4,6). здатність обирати адекватні методи для ефективного вирішення конкретних наукових та науково-практичних задач у галузі екології (4,4); здатність використовувати сучасні досягнення в галузі екології при вирішенні регіональних проблем (4,4).

Серед програмних компетентностей, набуття рівня яких під час навчання оцінено найнижче, названо здатність спілкуватися іноземною мовою (4,2).

Серед програмних результатів, набутих здобувачами під час навчання на програмі, найбільш високо були оцінені наступні: демонструвати володіння загальнонауковими концепціями сучасного природознавства (4,8); формулювати, досліджувати та вирішувати проблеми екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування із застосуванням наукового методу пізнання (4,8); реалізовувати право інтелектуальної власності на результати наукової і науково-технічної діяльності в рамках наукової етики (4,8); спланувати та реалізувати на практиці оригінальне самостійне наукове дослідження, яке характеризується новизною, теоретичною і практичною цінністю та сприяє розв'язанню значущих проблем екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування (4,7); застосовувати сучасні технології просторової екології щодо оптимального ландшафтно-екологічного та територіального планування та використання території (4,7). Інші програмні результати також були оцінені досить високо – не

менше 4,6 балів. Єдиний програмний результат, який отримав оцінку 4,3 – це спілкуватися, у тому числі іноземною мовою, в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування.

Щодо загальної якісної оцінки викладання дисциплін циклів загальнонаукової та професійної підготовки за даною ОНП, то на усі питання переважна більшість респондентів надала позитивні відповіді. Наприклад, на такі питання як «Пропонована викладачами інформація значима для підготовки до майбутньої професійної діяльності?»; «Викладачі чітко формулюють цілі та план навчальної роботи даного курсу?»; «Застосовувані методи викладання доцільні і ефективні (дозволяють досягти програмних результатів навчання і компетентностей, визначених в ОНП)?»; «Методи навчання та викладання відповідають принципам академічної свободи?»; «Хотіли б ви надалі зустрітися з цими викладачами (при читанні інших курсів, спецкурсів, як наукового консультанта, в період проходження практики, при виконанні наукової роботи?» та інші відносно дисциплін циклу професійної підготовки усі респонденти відповіли «так» та «скоріш так». Останнє питання отримало 8 відповідей «так» і одну «скоріш так». Іноді зустрічались відповіді «не можу визначитись», які стосувались в основному дисциплін загальнонаукового циклу підготовки. Наприклад, стосовно наступних питань «На заняттях пропонується нова, сучасна наукова інформація?», «Достатньо запланованого часу для виконання завдань для самостійної роботи?». Категорична відповідь «ні» була відмічена лише в одній анкеті у відповідь на запитання «Використовуються інноваційні методи викладання?» стосовно дисциплін циклу загальнонаукової підготовки. Декілька разів відмічалась відповідь «скоріш ні» стосовно питань «Пропонована викладачами інформація значима для підготовки до майбутньої професійної діяльності?», «Викладачі стимулюють творчість студентів з

самостійної навчальної та науково-дослідної роботи?», «Достатньо часу приділяється практичним (лабораторним заняттям)?» - для дисциплін циклу загальнонаукової підготовки та по одній такій відповіді на питання «На заняттях пропонується нова, сучасна наукова інформація?», «Використовуються інноваційних методи викладання?» (хоча усі інші відповіді на дане запитання «так» або «скоріш так») - для дисциплін циклу професійної підготовки.

Також анкетування стосувалось ступеня задоволеності здобувачей організацією навчального процесу за освітньою програмою. Найбільш високі оцінки отримали можливість отримання додаткових знань (4,8), індивідуальний підхід викладачів до аспірантів (4,8), організація науково-дослідної роботи (4,6), зручність розкладу занять (4,6). Також достатньо високо були оцінені форми і методи навчання, своєчасність і доступність інформації про навчальні дисципліни, форми контролю, рівень забезпечення навчальною літературою, доступ до Інтернету та до інформаційних ресурсів в університеті, робота та інформативність сайту ДНУ (факультету), режим та умови роботи бібліотеки, існуючі програми академічної мобільності здобувачів вищої освіти (від 4,1 до 4,4). Найнижче була оцінена можливість працювати за комп'ютером в університеті (3,9). Також досить низько респонденти оцінили стан навчальних аудиторій університету (4,0).

У цілому відповідність запропонованої ОНП очікуванням здобувачів була оцінена достатньо високо (4,8), так само як і політика університету, спрямована на забезпечення якісної освіти (4,9). Політика доброчесності в університеті отримала 4,7 балів.

Зауваження здобувачів стосувались покращення матеріально-технічної бази університету, своєчасності ремонту та комп'ютеризації навчальних аудиторій, закупівлі новітнього обладнання, що надало би можливість проведення досліджень на більш сучасному науковому рівні. Також здобувачі побажали терпіння та наснаги викладачам.

Підсумовуючи результати анкетування, хотілося б звернути увагу на такі особливості викладання іноземної мови для здобувачів ступеня доктор філософії, як необхідність більш глибокого засвоєння ними спеціалізованої (фахової) лексики, яка необхідна для роботи з сучасною науковою літературою, для можливості представляти результати своєї роботи на міжнародних конференціях та задля наукового закордонного стажування. Також подальшого розвитку потребує більш широке упровадження інноваційних та інтерактивних методів у навчальний процес здобувачів.

Доц. Кириченко С.В. повідомила про зміни в освітній програмі Біотехнології та біоінженерія для першого (бакалаврського) рівня та запросила відповідального доповісти.

Доц. Дрегваль О.А. зазначила, що з метою підвищення якості підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» та згідно рекомендаціям роботодавців необхідне вдосконалення структурно-логічної схеми навчального процесу та внесення змін до ОП «Біотехнології та біоінженерія». Потрібно виділити додатково 3,0 кредити на опанування певних розділів з хімії і ввести дисципліни «Загальна хімія та основи аналітичної хімії» (4 кредити) та «Хімія органічна» (3 кредити), що забезпечить формування більш ґрунтовних знань й навичок необхідних для інженерної діяльності в галузі біотехнології.

У зв'язку зі стрімким розвитком наукового молекулярно-генетичного напрямку та розробкою новітніх технологій генно-інженерних продуктів доцільно ввести дисципліну «Механізми спадковості та мінливості» (5.0 кредитів) замість загальної дисципліни «Генетика», що дасть змогу опанувати детальні аспекти процесів

передачі генетичної інформації в живих системах і сформувати здатність здійснювати експериментальні дослідження з вдосконалення біологічних агентів у майбутніх фахівців-біотехнологів.

Доц. Кириченко С.В. запропонувала сформувати наступні пропозиції щодо покращення якості освіти за спеціальностями факультету:

1. Під час проведення занять використовувати мультимедійну апаратуру, застосовувати інтерактивні форми проведення занять.
2. Використовувати в навчальному процесі сучасне обладнання та технології навчання.
3. Внести зміни до освітньої програми “Біотехнології та біоінженерія” для першого (бакалаврського) рівня.

УХВАЛИЛИ:

1. Інформацію проф. Севериновської О.В., проф. Пахомова О.Є., доц. Шульман М.В., доц. Яковенко В.М., аспірантки Курченко В.О. щодо результатів анкетування здобувачів вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем за спеціальностями 091 Біологія та 101 Екологія біолого-екологічного факультету прийняти до уваги.
2. Пропозиції щодо покращення якості освіти за спеціальностями факультету.
3. Рекомендувати структурним підрозділам біолого-екологічного факультету оновити матеріально-технічну базу, що використовується у навчальному процесі

4. Внести зміни в освітній програмі “Біотехнології та біоінженерія” спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія для першого (бакалаврського) рівня.

Головуючий на засіданні,
Голова із забезпечення якості
вищої освіти та освітньої діяльності
біолого-екологічного факультету,
канд. біол. наук., доцент

Світлана КИРИЧЕНКО

Секретар засідання
доцент кафедри
загальної біології та
водних біоресурсів

Тетяна ШАРАМОК